

Geld heeft geen echte waarde

De ziel moet terug in de economie

Hou op met willen hebben en houden. Ga geven! Dat is het motto van twee voormalige bankprofessionals en een bedrijfskundige die proberen een nieuwe geef-economie gestalte te geven. Realistisch? "Je betekenis in het leven toont zich in wat je aan de wereld geeft."

DOOR TREA VAN VLIET FOTO HAPÉ SMEELE

Een gedachte-experiment. Stel: de euro stort in. Griekenland valt om, Spanje, Italië, Frankrijk volgen. Nederland uiteindelijk ook. Banken sluiten, pinnen kan niet meer. Een ramp? Hoogstwaarschijnlijk wel. Maar toch: het zou ook een kans zijn om te ontdekken dat de wereld niet ten onder gaat. Kan de wereld draaien zonder geld? Die laatste gedachte fascineert drie jonge financiële professionals in hevige mate. Zij geloven dat het kan. Onlangs gaven zij baan en zekerheden op om zich geheel en al in te zetten voor een geef-economie. Uitgangspunt: het gaat niet om 'hebben en houden' maar om 'geven': het beste van jezelf, je talent, je passie. Niet alleen individuen, maar ook bedrijven zouden meer moeten geven. En niet in ruil voor iets anders, maar onvoorwaardelijk. *Deep down* willen mensen dat ook graag. Alleen, we hebben afgeleerd om iets gratis te doen, zomaar voor niets. Toch is de vanzelfsprekendheid dat tegenover alles geld moet staan, ook maar afspraak. Een ingesloten afspraak weliswaar, maar één met desastreuze gevolgen voor mens en aarde bovendien.

Julia Falger (40, tot voor kort adviseur bij de Triodos Foundation) verdiepte zich jarenlang in alternatieve geldsystemen. Ervan overtuigd dat wij voor grote veranderingen staan in ons geldsysteem, organiseerde ze samen met collega Robbert Vesseur (26, tot voor kort spaar- beleggingsadviseur bij de Triodosbank) brainstormsessies over de rol van geld en het fenomeen 'geven'. Die sessies waren zo inspirerend dat Robbert zijn baan opzegde. Hij creëert nu een netwerk van mensen die de geef-economie gestalte willen geven. Een oproep in het tijdschrift *Ode* leverde veel reacties op. Ten slotte is daar Jeroen Timmers (31). De bedrijfskundige knapte af op de werkvloer: "Net een speeltuin voor volwassenen met al die ego's en territoriumdrift." Toen

daarnaast ook nog eens zijn relatie na tien jaar stukliep, zei hij zijn baan vaarwel en ging op wereldreis. Dat kreeg een onvoorzien gevolg, aan de hand waarvan we het gedachte-experiment uitwerken: vijf kanten van een geef-economie

1. We leven met schijnwaarde

Jeroen: "Door mijn reis had ik de kaartverkoop van het Lowlandsfestival gemist. Weer thuis kocht ik via internet alsnog een kaart bij zo'n bureau dat bestaat bij de gratie van het opkopen van kaarten om ze vervolgens voor veel geld door te verkopen. Ik zat naar mijn kaart te kijken en dacht: dit is dus onze economie. Financiële waarde creëren zonder werkelijk iets toe te voegen. En het kan alleen maar omdat wij het toestaan. Ik besloot een daad te stellen en mijn felbegeerde kaartje onvoorwaardelijk weg te geven aan een willekeurig persoon." Binnen mum van tijd ging het helemaal los: "Ik kreeg duizenden reacties op mijn blog en via de e-mail. Niet alleen van Lowlandsfans, ook van mensen die de kaart helemaal niet wilden maar me lieten weten dat dit precies was waar het om gaat. Geven, zonder er iets voor terug te willen." *NRC Next* pikte het op, net als de directeur van het Lowlandsfestival. Gevolg: "Ik ben dagelijks met allerlei bedrijven in gesprek om hen ook de kracht van het geven te laten ervaren."

2. Geld is niet de oplossing, maar het probleem

Robbert: "Bij de brainstormsessies bij Triodos concludeerden we dat het grootste manco van onze economie is dat we geld gelijkstellen aan waarde. Want de échte waarde zit in het brood dat de bakker bakt, in de fiets die een fabrikant maakt, de zorg die de dokter geeft, enzovoort. Maar geld is doel op zich geworden en verliest zo zijn rol van smeermiddel dat de uitwisseling van goederen en diensten mogelijk maakt." Julia: "Dat komt doordat we eigenwaarde en zekerheid aan geld zijn gaan ontlenuen. Feitelijk misbruiken we geld, want eigenwaarde en zekerheid laten zich ten diepste niet vinden in geld." Geld kent bovendien geen natuurlijk verzadigingspunt, zoals een fiets, een brood of een dienst dat wel hebben (je kunt maar op één fiets tegelijkertijd fietsen, enzovoort). Daardoor is het besef 'genoeg is genoeg'

*'De zin van het leven is geven.
Alles stroomt. Van vasthouden
word je ziek'*

Julia Falger, Robbert Vesseur en Jeroen Timmers gaven baan en zekerheden op om zich te wijden aan de geef-economie.

verloren. Robbert: "Dus moet de economie blijven groeien. Hoe groter de koek die verdeeld kan worden, hoe beter het voor iedereen is. Denken we. Maar een systeem dat altijd maar groeit, is gewoon onmogelijk. Het maakt de mensen en de aarde kapot omdat het tegen de aard van de natuur, van het leven in gaat." Het leven gaat in cirkels: opgaan, blinken, verzinken. Eeuwige groei is schijn, stelt Robbert. "Die groei kan namelijk alleen maar bestaan door tekorten elders. We teren in op de aarde doordat we haar sneller leegroven en vervuilen dan ze zelf kan herstellen. Eeuwige groei is feitelijk hetzelfde als destructie. Maar we zien het niet, nog niet, omdat het buiten ons blikveld plaatsvindt en we er niet direct last van hebben."

3. Willen geven is onze natuur

Jeroen: "Je betekenis in het leven zit 'm in wat je aan de wereld geeft. Willen geven, willen doorgeven, stromen dus, is onze eigenlijke staat van zijn." Een al te optimistisch mensbeeld? Jeroen vindt van niet: "Kijk naar ons lichaam. Alles wat je vasthoudt, zorgt voor problemen. Gespannen of verkrampde spieren? Een kwestie van vasthouden, waardoor je energie niet kan stromen. Een lichaam dat alsmaar vast-

'Ik was bang voor mijn salaris. Zo absurd hoog. Het blokkeerde me'

houdt, wordt ziek. Op dat natuurlijke gegeven moeten we onze economie stoelen. De ziel moet terug in de economie en geven gaat daarin een centrale rol spelen. In maart gaat mijn platform www.givolicious.com in de lucht, daar help ik gevers en ontvangers met elkaar te matchen. De gevende partij, zeg Philips, die apparatuur beschikbaar stelt aan een sociale onderneming, ontvangt door de gift inspiratie en betekenis. En de ontvangende partij krijgt de benodigde ondersteuning om haar doelen waar te maken." Geen ruilhandel, want dat gaat nog steeds over 'voor wat hoort wat.'

4. Angsten loslaten, eenheid vinden.

Jeroen: "We zijn de afgelopen 2500 jaar geconditioneerd om de wereld als gefragmenteerd waar te nemen. We zien grenzen tussen landen, tussen mensen, tussen onszelf en de dingen. Daardoor vechten en concurreren we. Maar alles is

één. Dat besef dringt langzamerhand door, we moeten leren in harmonie met dat besef te leven. Dat is een spiritueel proces en vraagt dat je je fysieke, mentale en emotionele ballast loslaat." Julia heeft dat proces grondig doorlopen: "Mijn hele leven ben ik al gefascineerd door geld en de macht en onmacht die daaraan kleven. God kwijt zijn en daarom je houvast zoeken in geld is in mijn familie een groot thema. Ik kwam na mijn opleiding terecht bij verschillende banken en werd daar letterlijk ziek van te zien wat geld met mensen doet. Zoveel collega's die het zonder cocaïne en drank niet volhielden. Die zich moeten verdoven of afsnijden van zichzelf om te kunnen blijven functioneren." Haar laatste werkgever, Triodos, onderscheidt zich van andere banken door duurzaam te willen zijn, door oog te hebben voor mens en aarde. "Maar zelfs een duurzame bank moet winst maken. De afsluitprovisies zijn er weliswaar lager dan bij andere banken, maar ze zijn er wel. En ook daar komt 'intensief beheer' om de hoek kijken als er niet genoeg rendement is." Ook daar dus de angst voor 'niet genoeg' en controle om die te beheersen. "Maar zodra het om controle draait in plaats van om vertrouwen, gaat het mis, dan klopt het niet meer." In haar eigen leven rekende ze daar radicaal mee af. "Ik was altijd bang voor mijn salaris, vond dat zo absurd hoog dat het me blokkeerde. Tegelijkertijd was ik bang mijn geld te verliezen. Ik had daar zo'n last van dat ik op een moment voelde dat ik niet anders kon dan dat helemaal aangaan. Ik ben toen veel van mijn geld en bezit weg gaan geven. Doodsbang maakte me dat, maar het heeft me leren vertrouwen. Leven voor de buitenwereld heeft plaats gemaakt voor leven met God. Ik voel me nu geleid en geliefd, ook als er niemand in de buurt is."

5. De rol van politici is uitgespeeld.

Jeroen: "Van politici zal de oplossing niet komen. Die denken in termen van sturing, controle en instandhouding, terwijl het juist gaat om loslaten, overgave en verandering. Het gaat om wat jij en ik doen, 'het systeem', dat zijn wij. En we kunnen klein beginnen, want geven kan met alles. Met liefde, met aandacht, met tijd. En als mensen en bedrijven dan denken 'daar wil ik bij horen', begint de bal langzaam te rollen." Ze brengen het zelf al in de praktijk, zonder baan en zekerheid. Maar hoe werkt dat dan concreet? Jeroen: "Ik geef workshops en lezingen bij bedrijven over geven, betekenis en bedrijfsvoering in de 21-ste eeuw. Achteraf mogen bezoekers geven wat het ze waard is geweest. Door niet vooraf te bepalen wat ik wil krijgen, gaan vertrouwen, dankbaarheid en reflectie een rol spelen. Daarnaast ontplooi ik initiatieven met het bedrijfsleven, waar *Givolicious* dus het eerste van is." Robbert: "Ik leef nu nog van mijn spaargeld en onderzoek hoe ik met een aantal mensen het geven kan uitproberen. Liefst in een kleine gemeenschap, dat lijkt me fantastisch. In het buitenland zijn daar al voorbeelden van."

Julia: "Ik ga een tijd in Kenia leven om te ondervinden hoe het is om te leven zonder zekerheid, in afhankelijkheid van

Geef-economie in wording

Hier en daar gloort al iets van de geef-economie die de drie hervormers voor ogen staat. Zeven voorbeelden:

Driedaags popfestival **Lowlands** is aanstaande zomer een platform voor de geef-economie. Het festival (meer dan 55.000 bezoekers) besteedt ook aandacht aan maatschappelijke thema's. Directeur Eric van Eerdenburg wil alle festivalgangers aan het geven krijgen en heeft Jeroen Timmers gevraagd om daarvoor met een voorstel te komen.

Transition Towns: wereldwijde keten van initiatieven in steden om duurzaam en zelfvoorzienend te zijn. In Nederland alleen al 83 initiatieven. Voorbeeld: een biologische moestuin in Rotterdam waar buurtbewoners hun tijd en energie in steken en de oogst met elkaar en de voedselbank delen: www.transitiontowns.nl

Wederkerigheid.nl: platform waarop professionals hun diensten aanbieden, in ruil voor vrijwilligerswerk dat de ontvangende partij elders verricht (zie ook Zinzoekers op p.4).

Een actie van de Partij voor de Dieren om, als het kabinet de **Ecologische Hoofdstructuur** niet afmaakt, dat dan maar zelf te doen, was een groot succes: medestanders kochten met elkaar meer dan 23.000 bomen en zetten die deels ook zelf in de grond.

Het NatuurCollege (opgericht door prinses Irene) organiseert dit jaar bijeenkomsten met jongeren over de geef-economie: www.natuurcollege.nl

Couchsurfing: mensen bieden een logeerbed aan, gratis slaapplekken over heel de wereld: www.couchsurfing.org

Open source: begonnen als begrip onder softwareontwikkelaars waarbij mensen over de hele wereld toegang hebben tot het bronmateriaal en vrijwillig bijdragen aan het doorontwikkelen van software. Inmiddels wordt de open sourcemethode ook gebruikt bij het ontwikkelen van bijvoorbeeld auto's, drank, overheidsbeleid, onderwijsmateriaal, kunst en media zoals het alom bekende Wikipedia. Goed overzicht: nl.wikipedia.org/wiki/Open_source.

(Lees verder op volzin.nu)

mens en natuur. Zonder geld en middelen. Dat doe ik omdat ik denk dat zo'n Afrikaanse ervaring mij kan helpen me nog beter in te zetten voor veranderingen in ons geldsysteem, die er onafwendbaar aan komen. Ik hoop dat ik dan een brug kan zijn tussen het oude en het nieuwe systeem." ■